

GENEL TALEP
MUSTAFA KARAGÖZÜLÜ

MACERANIN BAYYILIRIM

SARI LOKMASI

FURKAT YERKIN
ETTİM AKKES

ZERRİN E

AT YIGI
YAKIŞI

FIGEN HAN
KAMÇILI KADIN
HÜSEYİN ZAN

GÜNAY ARKIN
GİRGİRALI

ŞEHİR
İNTİKAMCI

DEMİR
MARSHAL

SEY

GEORGE ARKIN
THE GIANT

GÜNAY ARKIN
ERKEKE

GEORGE ARKIN
USA RONE
DRAGON TIGER

GEORGE ARKIN
KIM AKKES
THE BLACK GUN

1500
YERAN
HÜSEYİN ZAN
CEYLA KARAHAN
YILDIZ
ETHEMİN
TEHLİKE

YILMAZ

GEORGE ARKIN
THE GIANT
YUSUF SEZGİN
Serelimle İlaşırım

ANZU GRAY
BARAN BALAMİR
UÇ SİLAHŞÖRLER

KADIN DÜŞÜN
PRINCE ÜZÜN
TOPRAK MURAT

ZERRİN ECELİLER
NURBAN KARATL

YILMAZ KÜKSAL
KARA MEMED

RYDEMİR AKBAS
SABAHAN
AFFERİN ÇOCUĞA

MILINK
GAMİLER KRALI
YILMAZ KÜKSAL
KARA MEMED

DEMİR PENCE

ÇEKO

YILMAZ KÜKSAL
AVARE KALBİ

CEYLA KARAHAN
BOMBALA OSKI
BOMBALA

YILMAZ KÜKSAL
KARA MEMED

YILMAZ KÜKSAL

GEORGE ARKIN
KIM AKKES

YILMAZ KÜKSAL
KAN DÖMEZ
REMZİ
NEHİR ZENGİN

Pinar Ögünç

JET REJİSÖR: ÇETİN İNANÇ

PINAR ÖGÜNÇ

1975 İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunu. 22 yaşında, bir haber dergisindeki iş görüşmesine yazdığı hikâyelerle giderek gazeteciliğe başladı. 1997'den bu yana çeşitli dergi ve gazetelerde muhabir, editör, köşeyazarı olarak çalıştı. Kitapları: *Ince İş* (röportaj-deneme, İletişim, 2009), *Asker Doğmayanlar* (röportaj, Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013), *Aksi Gibi* (öykü, İletişim, 2015). *Jet Rejisör* daha önce 2006'da Roll Yayınları'ndan çıkmıştı.

İletişim Yayınları 2317 • Bugünün Kitapları 202
ISBN-13: 978-975-05-1968-0
© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR
Tanıl Bora

KAPAK VE SAYFA TASARIMI
Suat Aysu

DÜZELTİ
Remzi Abbas

BASKI
Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749
Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT
Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İLETİŞİM YAYINLARI
SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İçindekiler

Önsöz.....	7
Jenerik Niyetine	11
“İstanbul’un Fethi”nden James Dean’e.....	17
Orhan Günşiray pastacı olsaydı, pastacı olacaktım.....	25
Antep, bir araba, Yılmaz Güney	35
Gelsin Demir Pençe, gitsin Kızıl Maske.....	50
Çeko: Anadolu’nun bağrından kopan kovboy.....	60
Bonnie ve Clyde’in Türkçesi: Cemo ile Cemile	67
Vay, Ayhan Işık sette Çetin’le rakı içmiş.....	72
Bir günde film çekilir mi; mecbur.....	76
Sarayburnu’ndan denize dökülen negatifler	80
Okunmuş filmler “Mono Color”	86
Viva Zapata, izin Kıbrıs’a	95
“Entel”i bilmiyorduk, bizimkiler seks filmi oldu	101
“Bana Beş Avrat Yetmez”, türkücüleri getirin.....	114
Ürdün Sarayı’na giren filmci var mı?.....	123
İzmir’de çiğdemli ve Cüneyt’li zamanlar.....	127
Kendini “dünyayı kurtaran adam” mı sanıyorsun?	137
“Ölüm Vuruşu”yla sinemaya veda	150
Bir filmmiş hayatımız	164
Fantastik olan bizmişiz	175

Geniş Plan

Filmografi	185
“Turkish Star Wars” dünya âlemden yankılar.....	190
Fotoroman: Dünyayı Kurtaran Adam	193

Yakın Plan

Afişler geçidi.....	203

Önsöz

“**A**ffedersin biri iyi, biri kötü iki adamı öyle dümdüz karşı karşıya getirmek istemem bu saatten sonra,” dedi.

Jet Rejisör ilk yayımlandığında sene 2006’ydı. Bugün 75. yaşını süren Çetin İnanç geçen on yılda ne yaptı? Torunlarını sevdi, bulmacalar çözdü, yollar yürüdü. Diziler izledi; kimini seyirci kanepesinden beğendi, kimine rejisör koltuğundan laf etti. Etrafında sinemadan, Yeşilçam’dan konuşacağı genç-yaşlı birileri hep oldu; ahlâkı da mizahı da aynı biçimde tezahür eder, bütün iğneleri, bütün çuvaldızları kendine batırarak dinlemek isteyene tatlı tatlı anlattı. Hem hafızasını sıraya dizdiği, hem de belki ortasında kaybolduğu kendi “filmimi” gösterdiği için, *Jet Rejisör* kitabının onun hayatına kattığı anlamı ve enerjiyi mutlulukla, gururla izledim uzaktan. Ben sadece sordum, dinledim, naklettim; o anlamı kendisi yaratmıştı 75 yılda.

Geçen on yıl içinde değişmeyen bir şey de Çetin İnanç’ın sinema hayalleriydi. Her daim çekmek is-

tediği bir film olurdu, çevresinde ona inananları, bilhassa da gençleri gördükçe senaryo zihninde hiç eskimedi. Artık iyilikle kötülüğün çarpıştığı “düm-düz” bir film çekmiyordu canı. “İnsanla şeytanın savaşını anlatırım ancak,” dedi son konuştuğumuzda. “Dünyayı Kurtaran Adam”da olduğu gibi başka filmlerden “faydalanmadan” tamamını kendi çekmek istiyordu. Önce sesi, sonra “resmi” planlayacağı farklı teknikler üzerine düşünüyor, coşarak belki bir daha anlattığında unutacağı teferruat ekliyor ve nihayetinde çok para gerektiğinden yakınıyordu. “Üç gün sonra paydos edecek işe girişmem bu yaştan sonra,” diyordu.

Son on yılda Türkiye’nin nereden nereye geldiği ayrı bir bahis ama bu süre zarfında Türkiye sineması da değişti. O zaman 35 milyonu bulmayan toplam izleyici sayısı, neredeyse ikiye katlanarak 2015’te 60 milyonu aştı örneğin. “Türk filmleri” sınıfında bu rakam 18 milyondan 34 milyonu geçer yerlere gelmiş. 2006’da senede 34 yeni yerli film çekilirken, 2015’te mahsul fırlamış 136’ya. (İstatistikler: www.boxofficeturkiye.com)

Yeşilçam, hele de bu kitabın başrolünde olan B sınıfı hali, laf sırası geldiğinde retro bir gülmecenin, kibirlisinden bir istihzanın konusu oluyor daha ziyade. Kendi furyalarını, tutan filmlerin taklitlerini yaratış biçimiyle, lümpen damak tadına kolay meyledişiyle, dizi setinden şıpın işi ekip kurup iki haftada film bitiren hızıyla bugünün ticari sinemasının, bahsedilen B sınıfı dünyasıyla mukayesesinden boş dönmeyeceğimiz kesin. Belki çok temel bir farkı baştan söylemek lazım, popüler damara yönelik güncel ticari filmlerin hiçbirinin bütçesi Türkiye ortalamasının altında değil. Ortaya çıkan vasatı parasızlıkla, olanaksızlıklarla, endüstrinin dar çapıyla açıklamak mümkün görünmüyor yani. O zaman?

O gün hevesle bahsettiği, insanla en büyük kötüyü, şeytanı karşı karşıya getiren senaryoyu çok önemsiyordu İnanç; uygarlık ve dinler tarihine referanslar üzerine kurulacaktı bu kavga. Fantastikse fantastik... Ama aynı zamanda karşımda “Dünyanın en kötü filmini zaten çekmişim, bir de uzayın en kötü filmini çekerim, ne var?” diyebilen bir yönetmen vardı. Ne olacağına inanıyordu ne de olmayacağına. Ne kötü olduğuna kaniydi ne de çok iyi olduğuna. Hikâyesini kendi dilinden okuyunca daha iyi anlarsınız, bu iki halin bir aradalığı da tabiatına dahildir, hakikidir. Ve “fantastik” biraz da buralardan doğar.

Pınar Öğünç, 2016

Jenerik niyetine

Türk sineması tarihindeki istisnâi yeri tartışılmayacak filmlerimizden “Dünyayı Kurtaran Adam”da, gezegeni –şerrine lânet– Sihirbaz’ın elinden kurtarmakla görevli yiğitlerimizden Cüneyt Arkın, film boyunca süregiden çapkınlık temalı esprilerinden birini daha yapınca Aytekin Akkaya patlar: “Biraz ciddi olamaz mısın sen?” Cüneyt Arkın misyonundan ve çapkınlığın evrendeki kıymetinden emin bir ses tonuyla sorar: “Dünyamızı yok etme raddesine getiren atom savaşı neden çıktı biliyor musun?” “Neden?” Filmin unutulmaz aforizmalarından bir inci o anda dökülür Arkın’ın ağzından: “İnsanlar çok ciddiydiler. Fazlası can sıkar. Biraz gülmesini bilselerdi, savaş yerine barışı seçerlerdi.”

“Dünyayı Kurtaran Adam” 1982 yılında gösterime girdiğinde hiç de yer yerinden oynamamıştı. Yıllar sonra kendisiyle yapılan bir söyleşide Cüneyt Arkın’ın “Dünyayı kurtardık, ama yapımcıyı batırdık,”

dedirtecek “fifti fifti” bir denklemele kasayı kapatan yapımcı şirket Anıt Ticaret, “önümüzdeki maçlara bakıyoruz” hissiyatıyla Cüneyt Arkın’lı serilerine derhal devam etmişti. 1990’ların başında Erkin Koray’ın deyimiyle “uzayda bir elektrik hasıl oldu”, ‘80 darbesini bir tül perdenin ardından hatırlayan 1970 kusur doğumlu gençler arasında bazılarının fiyakası arttı: Çünkü onların elinde “Dünyayı Kurtaran Adam”ın video kaseti vardı. Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü’nün (BÜSK) “Dünyayı Kurtaran Adam”ı “iftiharla” sunduğu her gösterimde konferans salonları dolup taşıyor, kahramanlarımız “merkeze duyuru, alçalıyorum”, “ben de alçalıyorum Murat,” diye başlarını eğerken, bir tarikat ayini gibi filmi izleyen iki yüz elli kişi de salonda eğilip kalkıyordu. Filmin afişleri bir lise öğrencisi haftalığına sahaflarda kapış kapış gitmeye başlamıştı.

Zaman içinde ayin, coşkusu artarak sürdü. Cüneyt Arkın’ın başka filmlerini de göstermeye başlayan Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü, 1995’te “Kara Korsan” filminin bez afişine “BÜSK utançla sunar” yazacak kadar müdanasını yitirmişti. Yeşilçam Sokağı’nın kahvelerinde –maalesef– okeye dördüncü bulmakta hiç sıkıntı çekmeyen bir dönemin emekçileri gönül koydu da, afiş indirildi.

“Dünyayı Kurtaran Adam”daki “Ben de alçalıyorum Murat” sahnesi bir dublaj stüdyosunda çekilmiş, arkaya “Star Wars”dan görüntüler montajlanmıştı. Film için Kilyos’ta hazırlanan uzay gemisi maketleri o gece kopan fırtınada yerle bir olunca, Kapadokya’nın doğal dekoruna taşınılmış, “Star Wars” dışında bir sürü korku filmi ve belgeselden parçalarla gayri ihtiyarî avangard bir kolaja gitmek şart olmuştu. Maliyetler artmasın diye aynı adam hiçbir tarihî döneme denk düşmeyen kostüm kombinasyonlarıyla defalarca dövüşmüş, süflü ışık oyunlarıyla ma-

ğaralarda gerginlik yaratılmaya çalışılmış, filmdeki devamlılık şartı “yeter ki devam etsin” olarak ele alınmıştı. Ortaya çıkan “ucube”nin “kült” olabilmesi için, Türkiye tarihinin en hızlı on yılının geçmesi gerekti. Aynı esnada bir başka karede film, “Turkish Star Wars” olarak internette üzerine Fince bile bilgi bulacağınız evrensel bir müptelâlık mertebesine erişti.

Misak-ı milli sınırları içinde “Dünyayı Kurtaran Adam”ı izlemeyen, adını sanını duymayan kadar, Çetin İnanç ismini bir çırpıda filmin peşinden anacak insan sayısı da az. Aslında “Dünyayı Kurtaran Adam”ın yapımcılarından da olan yönetmen Çetin İnanç’ın on dokuz senelik rejisörlük hayatında, gerçek mânâsıyla “günü kurtarmak” için çektiği yüz elliye yakın filminden herhangi birini izleyip de adını hatırlayan az. O, hikâyesini anlatırken, üçüncü ligde top koşturmakla, herkes portakallı ördek peşindeyken kuru fasulye satmakla, açık arsada neştersiz kalp ameliyatı yapmakla tarif ediyor sinemacılığını; eleştirmenler, kuramcılar ise bir sanat ve zanaat kavşağında, “B sınıfı sinema” altbaşlığını açıyorlar filmografisi için. Bahsettiğimiz, alt alta isimleri okunduğunda kafayı karıştıracak, tek bir insanın elinden çıktığına inanmakta güçlük çekeceğiniz bir filmler yığını. Çizgi roman uyarlaması da var, edebiyat da. En okunmuşundan dinî film de var, dizi dizi seks filmi de. Kovboy, avantür, mafya; içine vurdu-kırdı girebilecek her tür... Prodüksiyon amirinden maskeli kahraman da yaratmış, Ayhan Işık’ı, Kadir İnanır’ı ve senelerce yol arkadaşlığı yaptığı Cüneyt Arkın’ı da inandırmış sinemasına.

Gazetecilerin 1972-73 yıllarında “en fazla film çeken yönetmen” olan Çetin İnanç’a taktığı isim “jet rejisör”. Feza çağında yaşadığını çok iyi bilen bir rejisör olarak hızına yetişilemediğinden bahsedili-

yor sararmış magazin sayfalarında. Türk sineması üzerine en derli toplu bilgilere ulaşmamızı sağlayan Agâh Özgüç'ün listesine göre de İnanç, 134 filmle şimdiye kadar en fazla film çekmiş dördüncü yönetmen. İşte Çetin İnanç'ın hikâyesini, kendisinin- kinden öte yapan da burası. Asistanlık yapmaya başladığı 1960'lı yılların başından itibaren izini sürmeye başladığımızda, bütün furyaları, zaafı, yanlışları ve doğrularıyla "Yeşilçam'ın öldüğü" 1980 sonrası- na kadar Türk sinemasının serüvenini izliyorsunuz. Şimdi dost meclislerinde kikirdeşerek seyrettiğimiz, sanki başka gezegen sakinlerinin bir zamanlar çektiği ve de öle bayıla izlediği filmler birden bu dünyaya ait oluyor; sinemadan ötesini anlıyorsunuz. "B sınıfı" sinema, yönetmenlik, oyunculuk dışında, "B sınıfı" vatandaş, "B sınıfı" hayatlar, tamamen B'ye mahkûm bir tarih dilimi canlanıyor kafanızda. A ile B birbirine giriyor.

Bu uzun söyleşide soruları soran şahıs olarak benim bir şansım vardı; kimi zaman güldüren, kimi zaman hayretler içinde bırakan, kimi zaman da iç buran bu hikâyeleri akraba torpiliyle zaten dinleyebilirdim. Maltepe kahvelerinde ya da evinde demliklerce çay eşliğinde yaptığımız bu söyleşileri düzene oturtan, bu hayat öyküsünü kayıtlara geçirme fikrini uyandıran diyalogun ise en az bir sekiz senesi var. "Dünyayı Kurtaran Adam'ın afişleri Beyoğlu'nda kaç paraya satılıyor, haberiniz var mı?" diye sormuştum da, "Ya sorma," demişti, "biz de İzmir'den taşınırken afişlerle bardakları sardık. Bende bir tane bile yok." Sonradan ortaya çıktı ki, hiçbir filminin ne afişi vardı kendisinde, ne de kaseti... Bunları geçelim, hiçbir filminin hakkına sahip değildi İnanç. Üstelik bu kadri paylaşan tek insan da o değildi...

Muhabbetinin lezzetine diyecek olmasa da, çoğunlukla sancılı geçti söyleşiler. Bir günde çekti-

ği film bile bulunan jet rejisöre, bırakın film isimlerini, oyuncularını, filmlerin konusunu anlattığımızda bile "yapmışızdır"dan ötesini duyamayabiliyordunuz bazen. Hafızayı açacak ayrıntı bulmak, travmanın kökenine inmeye çalışan psikiyatrist gayretiyle dönemin siyasî, ekonomik, magazin her türlü gelişmesi üzerine çene çalmak gerekti. Bu yüzden birinci tekil şahısla, bir kişinin kendi hikâyesini anlattığı bu kitabı kuramcı kelâmı bir "sinema tarihi" addetmemek, varsa unutulmaları ya da yanlış hatırlananları Türk psikiyatristlerine emanet etmek en hayırlısı olacaktır. Tüm denetim mekanizmasına karşın hafızanın oynadığı her oyunun bir mânâsı olduğu unutulmamalıdır.

Zengin arşivinden yararlandığımız Arslan Eroğlu'na, sinema kütüphanesini esirgemeyen Zarife Öztürk Michalakise, Beyoğlu sahaflarına ve bu filmlerde emeği geçen herkese teşekkürü borç biliriz.

Pınar Ögünç, 2006

Bir “İstanbul’un Fethi”nden James Dean’e

Bizim film 12 Eylül 1941’de, Ankara’da başlamış. Aslında İstanbulluyuz biz, niye Ankara’da doğdum? Babam nakliyeciydi, o sıralar Ankara’da bir iş almış, iş biraz uzun sürünce ben orada doğmuşum. Bir sene içinde İstanbul’a dönmüşüz zaten. Boğaz çocuğuyum işte. Ortaköy’de otururduk. “39 numaralı okul” dedikleri Kılıçlı Paşa İlkokulu’na gittim, sonra Gaziosmanpaşa Ortaokulu, sonra da Kabataş Erkek Lisesi.

Ortaköy’de 18 Akaretler’de oturuyorduk; on sekiz tane yan yana ev vardı, ikinci bizimki... O zamanlar Ortaköy’de büyük sinema bir tane: Barbaros Yazlık Bahçe Sineması. Evden camdan bakınca bile sinema görünürdü. Biz duvardan atlayıp ne film gelirse kaçak izlerdik orada. O zaman “büyüyünce ne olacağım” falan diye düşünmüyorum, sinemacı olmak aklımın ucundan geçmiyor. İlkokul kaçtayıdım, tam hatırlamıyorum, “İstanbul’un Fethi”¹ diye bir

1 1951’in Ocak ayında gösterime giren, Aydın Arakon’un yönettiği

film oynuyordu. On yaşındaki bir çocuk için Taksim'e gitmek imkânsız, Beşiktaş'a inmek bile bir olay. Okulda o filmi seyreden çocuklar gelip bize ballandıra ballandıra anlatırlardı. Yok Taksim'de metrelerce kuyruk varmış bu film için, bir hafta yer bulunamıyormuş. Neyse, film Ortaköy'e de geldi, duvardan atlayıp izledik. Ama sinemadan dışarı çıktuktan sonra da bizim film başlıyordu; birisi Fatih Sultan Mehmet oluyor, birisi Bizans imparatoru... "Üç Silahşörler" mi oynuyor, hop biz onu canlandırıyoruz. "İpsala Cinayeti";² "Altı Ölü Var" nasıl şahane geliyor bize... Dereboyu'nda o zaman dere açıktı, yanına çarşaf gerip sinema perdesi yapar, önünde de filmin sahnelerini canlandırırđık. Gördüğümüz filmlerde silahlar patlıyor, bıçaklar atılıyor, adamlar kan revan içinde ölüyor ya, "Ulan," derdik, "bu iş nasıl oluyor." Öyle elimizde bıçak birbirimize bakardık. Düşünürdük, şimdi biz film canlandırıyoruz ya, bıçağı saplasak gerçekten öldürür mü diye. Neyse ki dememişiz.

Televizyon yok, evde radyo baba açarsa açılıyor. Çocuğın neyine gerek radyo! Kimsede bisiklet yok, bisikleti bırak, top yok, top. Kâğıttan topla futbol oynardık. Yoksul değil de, yoksun bir çocukluk. Mecburduk yani bir hayal dünyası kurmaya. Dört-beş arkadaş bir çete gibiydik. Sinema da bizim aşkıımızdı o zamanlar, ruhumuzu okşayandı, tek oyuncağımızdı. Her gün her gün bıkar insan değil mi? Bık-mazdık. Sinema sahibi de zaten bir tane perde ger-

"İstanbul'un Fethi", Fatih Sultan Mehmet'in Bizanslılarla savaşarak İstanbul'u alışıını anlatıyor. Film suni bir boyama ile renklendirilip 1972'de tekrar gösterime girmiş. (Agâh Özgüç, *Türk Filmleri Sözlüğü*, SESAM)

2 Aslında "İpsala Cinayeti" ile "Altı Ölü Var" aynı film. 1953 tarihli filmin yönetmeni Lütfi Ö. Akad. 1945'te İpsala'da geçen ve ilginçliği nedeniyle Dünya Kriminoloji Kongresi'nde ikincilik kazanan bir olay konu edilmiş. Kabaca, üvey çocuklarıyla Bulgar asıllı karısı Yanola'yı boğarak öldüren tren makinisti Ali Rıza'nın öyküsü. (Agâh Özgüç, *Türk Filmleri Sözlüğü*, SESAM)

Ortaköy sahillerinde balıklama zamanları... Kimde fotoğraf makinesi varmış, kime böyle poz verilmiş, hatırlayan yok.

Hem rock, hem roll, hem de sinema tutkunu gençlik çetesi çayır çimen gezerken... Bir arabaya yedi kişinin nasıl sığıdığı ise uzmanlık sorusu.

meye gücü yetmiş, sinemanın yan tarafları açık; bir şey diyemezdi bize.

O zamanlar özlemimi duyduğum, sinemadaki şatafatti; gerçeğe, bizim yaşadıklarımıza hiç benzemesiydi. Bakıyorsun filmde kadınla adam âşık oluyor, kadın evi terk ediyor –başka bir hayat yani. Gecekonuda oturmuyorduk; küçük, mütevazı bir evimiz vardı. Ama sinemada saray görüyorduk. Türkiye'de varlık vardı, ama İstanbul'un göbeğinde de yokluk vardı o zaman. Mahalleye bir buzdolabının gelmesi olaydı. Alet buzu nasıl yapıyor ona kafamızı basmıyor ki bir türlü...

Madam Virjini'nin dolapları

O zamanlar Ortaköy dışarıya açılmamış bir muhittti, ama beynimizi aydınlatan gayrimüslimler vardı etrafımızda; Rumlar, Yahudiler, Ermeniler... Çocuk akıyla dikkatimi çekerd: Rum çocuklarını anneleri bizden daha temiz giydirdi. Yahudiler birbirlerine çok bağlıydı. Madam Virjini'yi hatırlıyorum mesela, bizimle aynı binada kiracı otururdu, Museviydi. Kocası çok eskiden ölmüş, bir Fransız okulunda

öğretmenlik yapmış, sonra emekli olmuş. Nasıl kültürlü bir kadın... Neden bilmem, dolaplarıyla, kitaplarıyla, çiçekleriyle konuşurdu Madam Virjini. Ben de on yaşındayım, gözlerimi kocaman açıp onu seyredirdim. Benim annem ispirto ocağında yemek yapan, dört çocuğun peşinde koşan bir kadın neticede. Madam da film gibi geliyordu bana. Beni de severdi; onun evi hep iyi gelirdi bana.

1954'te Tuna Nehri'nden buzlar çözülüp gelmişti, boğaz kapanmıştı. Ortaokuldaydım o zamanlar, okul da sahilde. Buzların üzerinde yürümüşük. Şimdi abartıyor gibi olacağım, ama o da film gibi gelmişti bize. Buzların üzerinde fotoğraf bile çekti miştik, kim bilir nerede?

Rock'n Müren günleri

Ortaokula geldiğimizde biraz daha bilinçlendik tabii; filmlerden numaralar kapmaya başlamışız. Anladık ki bu işler sahte, gerçekten insanlar ölmüyor. Bir yandan da buluş çağı, sevdiğimiz filmler değişmeye başladı. Artık Alain Delon, James Dean fur-

1 Mart 1963'te Kabataş Erkek Lisesi takımının Arnavutköy Kültür Derneği'yle yaptığı maç öncesi. Merak edene: 2-2 berabere kalmış.

Kabataş Erkek Lisesi'nin bahçesinde yalnız bir genç, "Benden avukat çıkar mı?" diye düşünüyor kara kara... Senelerden 1961.

yasına takılıyor. Sokakta "ben Fatih Sultan Mehmet'im" diye tahta kılıç sallamak bizi kesmiyor, ya Alain Delon olacağız ya da James Dean. Ee, orada aşk var, meşk var. Bizim çeteyle canlandıramayız onu; biz de flört etmeye başladık kızlarla.

Bir yandan da paramız yettince onlar gibi giyiniyoruz; saç, baş, tam şekil... O zamanlar kot pantolon giyen erkeğe pek iyi gözle bakılmazdı. Ama görüyoruz, filmlerde bambaşka bir hayat vardı. İnsan sonradan çıkarıyor, Amerikan özentiliğinin tohumlarını bunlar. Evlerde rock'n roll günleri falan... Toplanıp arkadaşların arabasında 45'lik plak dinlerdik. Elvis de dinlerdik, Zeki Müren de. Zeki Müren'in yeri ayrıydı. Bak şimdi aklıma geldi, James Dean'in öldüğünü duyunca, yeni filme reklam olsun diye uydurdular sanmıştık.

Liseye geldiğimiz zaman artık Taksim'e bile çıkabiliyorduk film izlemek için. Zaten Ortaköy'deki sinema da kapalı sinema olmuştu; eski filmleri göstermeye başlamıştı. Birinci vizyon filmleri izleyebilmek için Ortaköy dışına çıkmak zorundaydık. O zamanlar Taksim Yeni Melek'te³ film izlemek bir olay ha! Hem paran olacak, hem kıyafetin düzgün olacak. Adam olacaksın yani.

Sinemanın gazıyla okula gittik, ama bizim çetede dersler hep berbat, karneler hep kırık. O arkadaşlardan biri avukat çıktı, biri Almanya'ya yerleşti, biri futbolcu oldu. Birinin de babası ayakkabıcıydı, o da babasının işini yaptı, şimdi bir sürü ayakkabı mağazaları var. Aralarında bir ben filmci çıktım. Ben de kafayı çok taktığımdan değil, öyle oldu işte. Hayat...

3 Yeni Melek, 14 Ekim 1954'te dönemin çift balkonlu, çift fuayeli ilk sineması olarak açıldı. "Aynalı Sinema" olarak da bilinen sinema, 1970'lerin ortasından kapandı. 1984'e kadar seks filmi müdavimlerinin önemli adreslerindendi. Sinema, 11 Mart 2004'te dört girişimci tarafından, gösteri merkezi olarak tekrar açıldı. Fakat istikrarlı bir ticari hayatı olamadı.